Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zamankbr.ru

ЗАМАН

Бараз кюн, 21 декабрь, 2016 жыл №244 (20165)

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

КЪМР-ни БАШЧЫСЫ

Юрий Коков РФ-ни КЪМР-де УФСБ-сында къуллукъ этгенлени Россей Федерацияны Къоркъуусузлукъ органларында ишлегенлени кюню бла алгъышлагъанды

Къабарты-Малкъарны Башчысы **Юрий Коков** Къоркъуусузлукъну федерал службасыны республикада Управлениясыны энчи составын бла ветеранларын профессионал байрамлары бла алгъышлагъанды.

Управлениясыны таматасы **Олег Устовну** аты бла жиберилген телеграммада былай айтылады: «Халкъла аралы терроризмни къоркъууу кючленнгенини хатасындан тохташхан къыйын кезиуде Россейни Къоркъуусузлукъну федерал службасында къуллукъ этгенле къыралыбызны эмда аны жамаатыны ырахатлыгын ышаннгылы жалчытадыла. Кишилик, усталыкъ, низамлыкъ, къуралыулукъ, биийк билимлилик эмда уллу сакълыкъ Россейни ФСБ-сыны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениясында къуллукъ этгенлени энчи ишланлары болгъанлай келедиле. Сизге кийик саулукъ, ырахатлыкъ, Ата журтубузгъа хайырлы ишигизде жетишимле тежейме».

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

КЮЗ АРТЫ СЕССИЯ

Парламентни Председателини орунбасары алышындырылгъанды, келир жылны бюджетин къабыл кёргендиле

Къабарты-Малкъарны Парламентини кезиулю пленар жыйылыууда депутатла келир жылны бюджетин экинчи эм ахыргъы окъулууда къабыл кёргендиле, быйылны баш финанс документине тюзетиуле кийиргендиле. Дагъыда спикерни орунбасары Натби Бозиев къуллугъундан эркин этилгени да белгили болгъанды. Битеу да бирге депутатла жыйырмагъа жууукъ законну проектлерин къабыл этгендиле. Кенгешни Парламентни Председатели Татьяна Егорова бардыргъанды.

Кадр тюрлениуле

Регламент, депутат этика эм Парламентни ишин къуру жаны бла комитетни башчысы **Кансаланы Елена** биллиргенича, **Натби Бозиевден** спикерни орунбасарындан эркин этиуню юсюнден заявление келгенди. Татьяна Борисовна ол бу къуллукъда 12 жылны ишлегенин, бу кезиуде законланы чыгарыуда сынау жыйышдыргъанын, республиканы айнытыугъа уллу къыйын салгъанын чертип, анга депутатланы атындан ыразылыгъын айтханды.

Аны бла байламлы спикерни жангы орунбасарын сайларгъа тюшгенди. «Единая Россияны» фракциясыны келечилери жыйылыуларында **Михаил Афашаговну** сынауын, профессионал билимин белгилеп, аны спикерни орунбасарына тийишли кёргендиле. Депутатла аны жанлы бирча къол кётюргендиле. Къуллукъгъа сайланнганы бла байламлы Михаил Галимович Бюджет, налогла эм финансла жаны бла комитетден чыгъарылгъанды, аны башчысыны къуллугъундан да эркин этилгенди.

«КъМР-де къырал кенгешчини юсюнден» республиканы законну 1-чи статьясына тюзетиуле кийиргендиле. Республиканы Башчысыны бла Правительствону Парламентде эм сюд органлада келечиси **Мадина Дышекова** ангылатханыча, бу къуллукъгъа айырылыргъа эркинликлери болгъанланы тизмеси кенгертиледи, энди анга къырал власть органланы башчыларыны орунбасарлары да сайланаллыкъдыла. «Ол сынаулары, билимлери уллу болгъан адамланы республиканы политика, социал-экономика, культура эм башха сфераларын айнытыуда хайырланыр мурат бла этилгенди»,-дегенди.

Баш финанс документде - халкъны социальный излемлери

Къабарты-Малкъарны келир жылгъа бюджети экинчи эм ахыргъы окъулууда къабыл кёрюлгенди. Финансла министр **Заур Лихов** айтханыча, ол программа мадар бла къуралгъанды, алай аланы саны 26-дан 24-ге дери къысхартылгъанды. Алай бла «КъМР-ни халкъын жашау журтла бла жалчытыу» эм «КъМР-ни халкъын жашау журт-коммунальный мюлкню жумушлары бла жалчытыу» деген программала бирикдирилип, «КъМР-ни халкъын жашау журтла эм ЖКХ-ны жумушлары бла жалчытыу» деген жангы документ къуралгъанды. Архив ишни айнытыу жаны бла программа уа «КъМР-де культура» деген бёлюмге къошулгъанды. Жаш тёлю политикагъа бурулгъан жумушла да «КъМР-де билим бериуню айнытыу» къырал программаны чеклеринде тамамланырыкъдыла. «КъМР-де битеудуния юстицияны айнытыу» программаладан тышында толтуруллукъду.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Себеплик

Къабарты-Малкъаргъа жангы маданият юйлени къурулушларына федерал арадан ахча берилликди

Келир жыл Къабарты-Малкъар, Шимал Кавказны республикаларыны санында болуп, жангы маданият юйлени къурулушларына федерал бюджетден ахча аллыкъды. **Округну регионларыны араларында субсидия халда 150 миллион сом юлешинирикди**. Аны юсюнден РФ-ни культура министри Владимир Мединский билдиргенди.

-Программаъа кёре, жангы маданият юйле ишлерге, аны бла бирге уа эскилерине тынгылы ремонт этерге белгиленеди. Ол ишлеге 2017 жылда федерал бюджетден 1,5 миллиард сом бёлюнюрге керекди,-дегенди Мединский.

Информагентстволаны материалларындан.

КЕНГЕШ

Туризм-рекреация комплексни айнытыуну къолгъа алыргъа

Терс-Къолда «Ozon Семь вершин» къонакъ юйде «Эльбрус» туризм-рекреация комплексни айнытыуну юсюнден кенгеш бардырылгъанды. Аны ишине КъМР-ни Правительствосуну Председателини орунбасары **Владимир Болотоков**, «Шимал Кавказны Курортлары» акционер обществону генеральный директоруну орунбасары **Сулейман Вагапов** эмда республиканы экономиканы айнытыу министри **Рахайланы Борис** да къатышхандыла, деп билдиргендиле министерствону пресс-службасындан.

Кенгешде бу районда туризм-рекреация бла байламлы энчи экономикалы тийрени (ОЭЗ) айнытыуну юсюнден сёлешиннгенди. Анда дагъыда быйыл 29 ноябрьде республиканы Башчысы **Юрий Коков** бла РФ-ни Шимал Кавказны ишлери жаны бла министри **Лев Кузнецов** бу ишни юсю бла тюбегенлеринде белгиленнген мадарланы тамамлау жоллары сюзюлгендиле. Докладлары бла сагъынылгъан акционер обществону келечилери **Хасан Тимижев** бла **Юрий Чернышёв** эмда районну администрациясыны башчысы **Уяналаны Казим** да сёлешген эдиле. «Курорт Эльбрус», «Кси-Озон», «Ай Би Си» эм «Гипрогор» компанияланы келечилери да оюмларын туура этгендиле. Кенгешни ахырында тамамланыргъа керек ишлени «жол картасы» жарашдырылгъанды эмда тийишли рекомендацияла этилгендиле.

Бизни корр.

Жандауурлукъ

Донбасчы эм луганскечи сабийлеге - саугъала

Россей Федерацияны Коммунист партиясыны Къабарты-Малкъар республикалы бёлюмюню келечилери: Къабардокъланы Махти, Нальчик шахар комитетни къурау бёлюмюню таматасы Балаланы Алим, биринчи партия организацияны таматасы Османланы Радион, дагъыда башхала КъМР-ни Парламентини комитетини председатели Борис Паштовну башчылыгъында баш кюн КамАЗ машина бла донбасчы эмда луганскечи сабийлеге Жангы жылгъа саугъагъа кёгетле, конфетле, къалачла, илляула, татлы эмда гара сууладан ауур жюкленнген уллу машинаны ашыргъандыла.

Ары дери уа регион бёлюмню келечилери Украинаны ол шахарларына ун, тюрлю-тюрлю макаронла, дагъыда жемишле, кёгетле, суула жибергендиле. Битеу ол затлагъа ахчаны партияны келечилери иш хакъларындан, пенсияларындан бергендиле.

Бизни республикадан баргъан машинагъа Коммунист партияны Шимал Осетия-Аланияда регион бёлюмю да юлюшюн къошханды. Ала, хар замандача, Дондагъы Ростов шахаргъа барып тохтарыкъдыла, алайдан а ЛНР-ге бла ДНР-ге тебирерикдиле. Аланы ашыра туруп, Борис Паштов бу жандауурлукъ жюкню жыйышдырыргъа себеплик этгенлени барысына да жюрек ыразылыгъын билдиргенди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Суратны автор алгъанды.

Байрамны аллында

Шахарларыбыз, эллерибиз айбатланадыла

Жангы жылны аллында шахарларыбыз, эллерибиз бютюн айбат боладыла. Нальчикни алып къарасакъ, Къырал концерт залны аллында, Келишулюкню, Абхазияны, 450-жыллыкъны майданларында, Профсоюзланы маданият юйюню къатында, дагъыда республиканы учреждениялары, организацияларны, предприятияланы арбазларында ариу жасалгъан биийк назы терекле сюеледиле. Аланы кёбюсю уа Хасанияны башында «Декоративные культуры» совхозда, Акъ-Суу элге баргъан жолну сол жанында Ботаникалы терек бахчада, «Горзеленхозда» ёсдюрюлгенледиле.

Назыла бла бирге орамланы, майданланы «Къар Аппала», башха уллу гинжиле да жасайдыла. Аланы къатларында уллу, гитче да тохтамай къалмайды. Баш орамланы уа ингир къарангысындан башлап танг атхынчы тюрсюнлю чыракъла жарытадыла. Ала бла бирге тюрлю-тюрлю рекламала да къызыл, сары, кёк, жашил жанып, кёзге ариу кёрюнедиле.

Шахарны кёп жерлеринде назыланы сатыу да къыстау барады. Бек уллу базар а Абхазия майдандады. Алайда терекчикле башха жерледен учуздула. Аланы асламысы тышындан- Волгограддан - келтирилгенледиле, алай кесибизде ёсдюрюлгенле да кёпдюле.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият.

Жазылыу - 2017

Токумаланы Раиса

«Заман» газетим

Ой «Заманым», «Заманым»,
Жокъду сенсиз амалым,
Сен кюн сайын – къонагым,
Айбат бетли омагым,
Узакъ-жууукъ жолларынг,
Жылыу бере жюрекге,
Сени тутхан къолларым.
Шахарлада, элледе,
Сен жюрюген жерледе,
Не хапар, не ахшылыкъ,
Не оноу, не башчылыкъ?
Сен – барындан хапарчы:
Урунууда, аскерде
Жашладан къайсы алчы?
Хапар билдир, хапар айт,
Хар таулу юйюрге къайт!
Къор болайым, газетим, –
Тау тилимде сёлешген!
Айып болсун таулугъа
Тилин чалып кюрешген!
Сени бла сёлешсем –
Анам бир зат айтханча,
Ол, къабырдан тирилип,
Сабийлигим къайтханча!
Сени бла кенгешмей,
Мен тынчайып жатмайма.
Келмей къалгъан кюнюнде
Кесиме жер тапмайма.
Тёрт бетинг да – тёрт тюрлю,
Ариу, омакъ жасалып,
Назму, хапар, элберле... –
Барын биргенге алып.
Айланаса, жюрюйсе,
Миллетни миллет этген
Шартларындан бирисе.
Болгъанды аллай кюнле –
Къара желле къагылгъан,
Таулу элле тас болуп,
Эшигибиз жабылгъан.
Къор болайым, тау тилим, –
Бир тас болуп, табылгъан!
Энди мени халкъыма
Аллай кюнле келмесин!
Энди сени кюсер кюн
Аллах бизге бермесин!

Бизни индексибиз - 51532

Парламентни Председателини орунбасары алышындырылгъанды, келир жылны бюджетин къабыл кёргендиле

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Республиканы казнасыны дефицитин кетериуге федерал арадан кредит берилгенди. Алай аны бла бирге этилген келишимге кёре уа, къырал борч федерал бюджетден хакъсыз берилген ачханы 64 процентинден озмазгъа, аны тёлеуге алыннган кредитле уа кеси файдаларыбыздан 37 процентге кёп болмазгъа керекдиле. КъМР-ни баш финанс документи да бу излемлеге кёре жарашдырылгъанды.

Алай бла келир жылны казнасыны файдалары 28 092 миллион, къоранчлары уа 28 144 миллион сомгъа жетедиле. Ол 52 миллион сом дефицит бла къуралады. РФ-ни баш финанс документи ючюнчю окъулууда къабыл кёрюлгенден сора, республикагъа 13,7 миллиард сом бериллиги белгили болгъанды.

Къоранчларын къурагъанда, социальный магъаналы жумушланы толтуруугъа баш магъана берилгенди. «Ачханы асламы халкъны билим бериу, саулугъун сакълау, социальный излемлерин толтуруугъа бёлюнеди. Социально-культура жумушлагъа 19,1 миллиард сом къоратыллыкъды, ол а бюджетни 67,7 проценти тенгли»,-дегенди Лихов.

Документге жанны бёлюм да къошулгъанды: «сабий бюджет». Министр айтханыча, 2017 жылда аналыкъгъа эм сабийликге къырал болушлукъ бериуге энчи эс буруллукъду. Бу жумушлагъа келир жыл 10,9 миллиард сом берилликди. Республиканы къырал борчун тёлеуге 583,7 миллион сом салыннганды.

Аны биринчи окъулууда сюзгенден сора этилген предложенияла эсге алыннгандыла. Аланы хайырындан файдала 1,8 миллиардха кёбейтилгенди, къоранчла уа 1,4 миллиард сомгъа аслам болгъандыла. «Дефицит а 52,4 миллион сомгъа жетеди, ол а алгъынгны проектде болгъан ёлчемден 482 миллион сомгъа азды»,-деп чертгенди министр.

КъМР-ни 2017 жылда эмда 2018-2019 план кезиуде бюджети экинчи эм ахыргъы окъулууда къабыл кёрюлгени бла байламлы бир-бир республикалы законланы кючлери тохтатылгъандыла. Заур Лихов ангылатханыча, «КъМР-де бюджетни къурауну эм бюджет процессни юсюнден» законнга кёре, келир финанс жыла бир-бир къоранчланы толтурургъа онг болмаза, регионну Башчысыны оноуу бла аланы кючлери тохтатылыргъа боллукъдула.

Ызы бла 2016 жылны бюджетине тюрлениуле сюзюлгенди. Финансла министр билдиргенича, къырал учреждениялада ишлегенлеге декабрьни ахырында хакъларын бериуге 45,9 миллион сом бёлюнеди. Социальный тёлеулени этерге да 64,7 миллион сом барды.

Федерал арадан республикагъа трансфертле бёлюннгенлери бла байламлы бюджетни файдалары, къоранчлары да 143,7 миллион сомгъа кёбейтилгенди. Ачха къурулушха, дарманла бла жалчытыугъа, табийгъат къыйынлыкъланы хатасын кетериуге къоратыллыкъды. «Битеу берилгенди. «Ачханы асламы халкъны билим бериу, саулугъун сакълау, социальный излемлерин толтуруугъа бёлюнеди. Социально-культура жумушлагъа 19,1 миллиард сом къоратыллыкъды, ол а бюджетни 67,7 проценти тенгли»,-дегенди Лихов.

Документге жанны бёлюм да къошулгъанды: «сабий бюджет». Министр айтханыча, 2017 жылда аналыкъгъа эм сабийликге къырал болушлукъ бериуге энчи эс буруллукъду. Бу жумушлагъа келир жыл 10,9 миллиард сом берилликди. Республиканы къырал борчун тёлеуге 583,7 миллион сом салыннганды.

Аны биринчи окъулууда сюзгенден сора этилген предложенияла эсге алыннгандыла. Аланы хайырындан файдала 1,8 миллиардха кёбейтилгенди, къоранчла уа 1,4 миллиард сомгъа аслам болгъандыла. «Дефицит а 52,4 миллион сомгъа жетеди, ол а алгъынгны проектде болгъан ёлчемден 482 миллион сомгъа азды»,-деп чертгенди министр.

КъМР-ни 2017 жылда эмда 2018-2019 план кезиуде бюджети экинчи эм ахыргъы окъулууда къабыл кёрюлгени бла байламлы бир-бир республикалы законланы кючлери тохтатылгъандыла. Заур Лихов ангылатханыча, «КъМР-де бюджетни къурауну эм бюджет процессни юсюнден» законнга кёре, келир финанс жыла бир-бир къоранчланы толтурургъа онг болмаза, регионну Башчысыны оноуу бла аланы кючлери тохтатылыргъа боллукъдула.

Ызы бла 2016 жылны бюджетине тюрлениуле сюзюлгенди. Финансла министр билдиргенича, къырал учреждениялада ишлегенлеге декабрьни ахырында хакъларын бериуге 45,9 миллион сом бёлюнеди. Социальный тёлеулени этерге да 64,7 миллион сом барды.

Федерал арадан республикагъа трансфертле бёлюннгенлери бла байламлы бюджетни файдалары, къоранчлары да 143,7 миллион сомгъа кёбейтилгенди. Ачха къурулушха, дарманла бла жалчытыугъа, табийгъат къыйынлыкъланы хатасын кетериуге къоратыллыкъды. «Битеу

Федерал фонддан регионлагъа субвенцияла къысхартылгъандыла, бюджет да анга кёре къуралгъанды»,- дегенди ол.

Депутатдан – къырал кенгешчиге

Парламентарийле Къабарты-Малкъарны Административ амалыкъланы кодексине тюзетиулени да къабыл кёргендиле. Республиканы прокороруну баш болушлукъчусу **Ксения Малаева** билдиргенича, алада сёз терроризмге къажау законланы юслеринде барады. Регион, жер-жери властъ органлада бла жууаплы ведомстволада терроризмни профилактикасы жаны бла жорукъланы толтурмагъанланы жууаплылыкъларыны низамы кийириледи.

«КъМР-ни Жамауат палатасыны юсюнден» закон да федерал излемле бла келишдирилгенди. Аны башчысы **Хазратали Бердов** айтханыча, республикалы палатаны къаууму ючден бирин КъМР-ни Башчысы, экинчи къауумун Парламент, къалгъанларын а палатаны келечилери кеслери сайларыкъдыла. Жамауат контрольну юсюнден законну 5-чи статьясына кийирилген тюрлениуледе уа къырал власть органланы тинтиуню низамы тохташдырылгъанды.

Кенгешде «КъМР-ни инсанларыны бир-бир къауумларына жашау журтла ишлетирге жер юлюшлени хакъсыз бёлюуню юсюнден» республикалы законнга бла КъМР-ни Жер кодексини 14-чю эм 17-чи статьяларына жанны жорукъла да кийирилгенди. Проект биринчи окъулууда къабыл этилгенди.

Депутатла 2017 жылда жаз башы сессияда ишлерини планын да сюзгенди. Ахырында уа Мадина Дышекова жыйылгъанланы КъМР-ни Башчысыны письмосу бла шагъырей этгенди. Анда **Юрий Коков** Парламентден Натби Созиевни Къабарты-Малкъарны къырал кенгешчисини къуллугъуна салыуну юсюнден ыразылыкъны тилегенди. Ала аны къабыл кёргендиле.

Жыйылыуда башха законланы проектлери да сюзюлгенди.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

ФИНАНСЛА

Коммунал жумушла ючюн ахча тёлеу дайым женгиллене барады

Сбербанкны Къабарты-Малкъарда бёлюмю жашау журтла-коммунал мюлк эмда ресурсла бла жалчытыучу организацияла бла ахшы байламлыкъла жюрютеди. Анга бу кюнледе Нальчикде Шогенцуков орамда бёлюмде «Каббалкэнерго» компанияны тёлеуле жыйыучу эмда консультация болушлукъ бериучю пункту ачылгъаны да шагъатлыкъ этеди. Аны хайырланыргъа бериу ишге КъМР-ни Правительствосуну Председателини орунбасары Владимир Болотоков, банкны таматасы Хамидби Урусбиев, сагъынылгъан компанияны башчысы Аслан Докшукин эм башхала къатышхандыла.

Банкны таматасы айтханнга кёре, республикада тек ючюн хакъны он процентин адамла бу финанс учреждениясны бёлюмлерине келип неда аны онлайн программаларын хайыранлыгъ тёлейдиле. Экинчилерини саны жаланда быйыл юч кереге кёбейгенди. Ол да сейир тюйюлдю: адам нелляй бир ток кюйдюргенге эсе да, аны багъасын кесини банк карточкасындан электросеть компанияны счётуна кёчюрюрге онг табады. Сёзсюз, ол женгилди, ары-бери барып, очередьледе сюелип турургъа керекликси да жокъду. Алай бла бу амал бла бир миллиард сом тёленнгенди быйыл.

Банк жаланда бир пункт ачханы бла чекленип кьаллыкъ тюйюлдю, жууукъ кезиуде ала битеу районлада да боллукъдула. Хамидби Урусбиев электросеть компания бла келишим этилгенин ахшы юлгюге санагъанын чертгенди, суу, газ эмда башха ресурсла бла жалчытыучу, коммунал жумушла тамамлачу организацияла бла да быллай ишни къураргъа хазыр болгъанын белгилегенди.

Республикада шёндю бир ненча ЦОК (адамланы жумушларын тамамлагъан арала) ишлейди. Ала къуралгъанлы алай кёп болмайды, алай дагъыда адамла, энчи хар организацияны кассасына барып айланмай, бир жерде битеу тёлеулерин берирге онг табадыла. Энди уа, банкда да быллай пунктла ачылып тебиргенли, ол жумушну тамамлагъан бютюнда женгил боллукъду.

Аслан Докшукин да бийик магъана бергенди бу пунктну ачылыууна. «Сёзсюз, ол компаниягъа тёлеулени асламыракъ жыргъа иги себеплик этерикди», - деп къошханды. Айтылгъаныча, мында хайырланыучулагъа компанияны специалистлери ол неда бу соруулагъа тынгылы жууапла берликдиле. Ачханы тёлегенлеге уа терминал квитанциларын къолларына тутдурлукъду.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Къайгъырыу

Алты юй сюелликди

Терек шахарда Панагов атлы орамда жашау-журт шахаркъыкъны къурулушу бардырылады. Жууукъ заманда былайда кёп фатарлы алты юй сюелликди. Жангы комплексни къырал башчыны мал указларына тийшлиликде тамамлап башлагъандыла.

Жангы микрорайон «Уютный» деген атны жюрютюрюкдю. Къурулушчула быйайы адамлагъа бек ырахатлы боллукъду дейдиле. Ара базар, стадион, школла, сабий садла, тюкенле узакъда тюйюлдюле. Андан сора да, микрорайонну ичинде солуу жерле да къураллыкъдыла.

Бусагъатда къурулуш ишле къыстау бардырыладыла. Хар журтда онсегиз фатар боллукъду. Аланы салгъан компания кеси жарашдыргъан кирпичлени хайыранады. Ол а хазыр фатарланы багъалары бийик болмазына себеплик этерикди.

Терк районну администрациясыны башчысыны орунбасары Олег Шомахов бу къурулушну социальный магъанасы уллу болгъанын чертгенди. «Биринчиден, адамлагъа шёндюгю излемлеге, мардалагъа тийишлиликде ишленген фатар алыр онг бериледи, экинчиден, ишчи жерле къураладыла. Ючюнчюден а, экономикабызгъа инвестицияла салынадыла»,- дейди. Объектни келир жылны ахырында бошар умутлудула.

Бизни корр.

Документле

Бозиев Натби Магомедовични Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председателини орунбасарыны къуллугъундан эркин этиуню юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини

БЕГИМИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Регламентини 13-чю статьясыны 1-чи кесегине тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти **бегим этеди**:

1. **Бозиев Натби Магомедовични** Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председателини орунбасарыны къуллугъундан эркин этерге.

2.Бу Бегим къабыл кёрюлген кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели Т.ЕГОРОВА

Нальчик шахар, 2016 жыл 20 декабрь, №591-П-П

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председателини орунбасарын айырыуну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини

БЕГИМИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Регламентини 11-чи статьясына тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти **бегим этеди**:

1. **Афашагов Михаил Галимовични** Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председателини орунбасарына айырыргъа.

2.Бу Бегим къабыл кёрюлген кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели Т.ЕГОРОВА

Нальчик шахар, 2016 жыл 20 декабрь, №592-П-П

Афашагов Михаил Галимовични Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Бюджет, налогла эмда финансла жаны бла комитетини председателини къуллугъундан эркин этиуню юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини

БЕГИМИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Регламентини 22-чи статьясына тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти **бегим этеди**:

1. **Афашагов Михаил Галимовични** Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Бюджет, налогла эмда финансла жаны бла комитетини председателини къуллугъундан эркин этерге.

2. Афашагов Михаил Галимовични Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Бюджет, налогла эмда финансла жаны бла комитетини къауумундан чыгъарыргъа.

3.Бу Бегим къабыл кёрюлген кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели Т.ЕГОРОВА

Нальчик шахар, 2016 жыл 20 декабрь, №593-П-П

Жер-жерледен хапарла

Питерде – жангы граффити: Дагыстандан Россейни Жигити

Санкт-Петербургда орамлада ишлеген художникле Россейни юч Жигитини суратларын жазаргъа умутлудула. Бу кюнледе аладан бирини – Дагъыстандан полициячы 23-жыллыкъ Магомед Нурбагандовну портретин –Металлострой посёлкада ишлегенди. 2016 жылны жайында ол тенгларин право низамны сакъларгъа органладан кетерча чакъырыуну камерагъа къарап айтыргъа унамагъанындан сора, аны боевикле жойгъандыла. Жигитни портретини жында уа ол ёлюрюню аллында эшитдирген сёзлерин жазгъандыла «Ишлегиз, къарындашла...»

Ючюнчю къабыргъада быйыл жаз башында Сирийда ауушан аскерчи Александр Прохоренкону сураты боллукъду. Металлостройда батыр жашла бла байламлы биринчи тамам этилген граффити теректны эсебинде жан берген ДНР-ден ополченец Арсен Павловну (Моторола) портретди. Триптихни авторлары аны Россейни жигитлерине кеслери къошхандыла, алай Мотороланы ДНР-ны Жигити деген аты барды.

Сунжаны жангы болуму

Россейде Сунжа деген ат бла жангы шахар барды. Ол Ингушетияны район арасы болгъан Орджоникидзевское элди.

Элни шахар округга тюрлендириуню юсюнден законну республиканы Халкъ Жыйылыуу къабыл кёргенди. Анда жашагъанланы жыйылыууунда регионну башчысы документге байрам халда къол салгъанды.

Бу тийрени даражасын тюрлендириуню юсюнден оноу эллилени аралларында бардырылгъан референдумну эсеплерине кёре чыгъарылгъанды. Жангы шахаргъа атны уа гражданладан соруп алай къурагъандыла. Кури-Юрт эм Яибир-Юрт (элни буруннгу атлары), Орджоникидзе эм Сунжа деген атладан сайлауда асламла ахыргъысы ючюн къол кётюргендиле. Сёзге, Ингушетияда аллай черек да барды.

Сунжа республикада бешинчи шахарды (субъект къуралгъан заманда ала жаланда эки болгъандыла). Бюгюнлюкде мында 62 минг адам жашайды. Тенглешдириуге: къоншу Малгобек районну жамауаты жаланда 50 мингди.

Больницада жерни алгъындан алып къояргъа жарарыкъды

Ставропольеде регионда биринчи онлайн-сервис ишлеп тебиргенди. Аны болушлугъу бла крайны битеу стационарларында бош жерле болгъанларын бла къалгъанларын билирге эмда саулукъгъа бакъдырырча ол жерледен бирин алгъындан алыргъа жарайды.

Система Борчлу халда медицина страхованияны жер-жерли фондуну (ТФОМС) сайтында салынгъанды. Аны ишини жоругъу къонакъ юйде алгъындан номер алып кьойгъанна ушайды. Ундурукъну сайлагъан кюнлерине эмда саусуз кеси бюсюреген учреждениядa алгъындан алып къояргъа онг чыгъады. Кертиди, аны ючюн а къолунгда багъыу керекликлигине шагъатлыкъ этген направление болургъа тийишлиди.

- Хар доктор энди, ауругъанны больницагъа жибериден алгъа, бу сайтха кирип, адамгъа регистрация этип, анга кюндюзгю неда сау сутка тургъан стационарда жер алыргъа борчлуду, - деп ангылатады крайны ТФОМС-уну башчысыны орунбасары Инна Легкова. – Больницада информациягъа къарарыкъдыла эмда белгиленнген кюнгге саусузгъа тюберге хазыр боллукъдула.

Грозныйден къызчыкъ Биринчи каналда сабий шоуда тепсегенди

Динара Пашаева Биринчи каналны «Лучше всех» деген проектинде лезгинка тепсеген жашчыкъны сыфатында чыкъгъанды. Эр киши тепсеуде солону алай тири кёргюзталгъан сабийни къызчыкъ болгъанын ол бёркюн тешип узун чачын бошлагъынчы киши ангылаялмагъанды.

- Лезгинканы нек сайлагъанса? – деп соргъанды проектни бардыргъан Максим Галкин 10-жыллыкъ Динарадан.

- Жууукъларымы бла тенгларими тойлада бу тепсеуде аякъ бюкгенлерине къарап, мен да юйренирге сюйгенме. Беш жылымдан бери жараула этеме. Бегирек эр киши лезгинканы жаратама, нек дегенде ол жарыкъды, кючлюдю, кесиме ушаш.

Ингушетияда той машинала ючден кёп боллукъ тюйюлдюле

Ингушетияда жолда жорукъланы бузгъан той машиналагъа энчи эс буруллуп башлагъанды. Республиканы башчысыны оноууна кёре, жангы юйюр къурагъанланы ызларындан тизилишген машиналаны саны энди ючден кёп болургъа керек тюйюлдю.

- Регионну башчысыны буйругъун жашауда бардырыу ишле башланнгандыла. Кёп болмай Экажево элде той тизгинде ючден кёп автомобиль болгъанды, аланы водительлери жол жорукълагъа кёре бармагъандыла. Бузукъчуланы ГИБДД-ны келечилери тутхандыла, улуулардан а штрафстоянкагъа жибергендиле, - дейди республиканы Къоркъуусузлукъ советини секретары Ахмед Дзейтов.

Фёдор Конюхов Элбрусха планерде кётюрюлюрге умутлуду

Белгили жолоучу Фёдор Конюхов бусагъатда Кисловодскни тау учуула базасында планерде учаргъа юйренеди. Бюгюнлюкге дери ол аны бла бир да хайырланмагъанды. Анга минип, Конюхов Минги тауну тёппесине чыгъар муратлыды. Алай Европаны эм бийигине кётюрюлюр ючюн, анга учуулагъа юйретген къыйын школаны ётерге керекди.

- Окъургъа бир заманда да кеч тюйюлдю. 12 декабрьде манга 65 жыл толгъанды, транспортну жангы тюрлюсюн – планерни – хайырланалсам, къалай аламат боллукъду, – деп жазгъанды кесини сайтында айтхылыкъ жолочу. – Юйренирге Кисловодскни тауларыдла игиди. Анда болумла 10 километр бийикликге чыгъаргъа онг берединe.

Федерал СМИ-леде басмаланнган материаллагъа кёре хазырланнганды.

Тюбешиу

Университет бла танышыу, концерт программа, суратланы конкурсу

Къабарты-Малкъар къырал университетни студентлерини къауууму бийик окъуу юйню чыгъармачы коллективлери бла бирге Черек районнга баргъандыла. Ары ала уллу концерт программаларын да элтгенди. Тюбешиуге КъМКъУ-ну ректору Юрий Альтудов бла Аграр университетни проректору Мухамед Шахмурзов, КъМКъУ-ну окъутуу- билим бериу арасыны директору Залим Тлапшоков, Черек районну жер-жерли администрациясыны башчысы Муртазланы Борис да къатышхандыла.

Къашхатау элни Маданият юйюне келгенлени аллында сёлеше, Юрий Альтудов Къабарты-Малкъар къырал университет биогюнлюкде Россейни эрттегили алчы окъуу юйлерини санына киргенин эсгертгенди. Вузда окъургъа чакъыра: «Анда сизни сейирлик лекцияла, мастер-классла, «тёгерек столла», къыралны бек иги предприятияларында бла организацияларында стажировкала, россейли эм тыш къыраллы белгили компанияланы келечилери бла тюбешиуле эмда кёп башха ишле сакълайдыла», - дегенди.

Юрий Камбулатович хычыуун жумушну да толтургъанды: Къашхатауну орта школуну директору Уяналаны Мурат билим бериуге эмда ёсюп келген жаш тёлюню юйретиуге уллу къыйын салгъаны ючюн КъМР-ни Парламентини Сыйлы грамотасы бла саугъаланнганын айтып, аны анга бергенди. Вузну сыйлы грамоталарына уа районну администрациясыны Билим бериу управлениясыны таматасыны къуллугъун толтургъан Эфендиланы Тереза, Огъары Малкъардан, Жемталадан, Огъары Жемталадан устазла Улбашланы Алим, Эмма Вологирова, Мусукланы Харун тийишли болгъандыла.

Муртазланы Борис эки ректоргъа да билим бериую качествосун кётюрюуге къайгъыргъанлары ючюн ыспас этгенди эмда школну бошарыкъ жашла бла къызла республиканы бийик окъуу юйлерине кирип, билим алырларын сюйгенин айтханды. «Студентлени стипендиялары он минг сомду, ол а бизни регионнга бек иги ачхады. Экинчи бийик билим алыргъа эмда контракт бла окъургъа сюйгенге уа къыралны башха вузларындан эсе бизде учузуракъдыла багъала», - дегенди.

Андан сора концерт программа да башланнганды. Анга бийик окъуу юйлени чыгъармачы коллективлери, жырда, тепсеуде кеслерин энди сынап башлагъан жаш адамла эмда КВН-чиле да къатышхандыла. «Амикс» жыр театрны солистлери, «Импульс» тепсеу къауум, медицина колледжни студентлери, «Каллисто» жыйылгъанланы артыкъда ыразы этгенди. КъМКъУ-ну «Кафа» халкъ тепсеу къауууму уа концертни бютюн жасагъанды.

Сейирлик затсыз да болмагъанды. Ингир башланырны аллында «КъМКъУ» деген жазыуну къатында алынгган суратланы конкурсу къуралгъан эди. Анда башхалагъа ушамагъанлары бек кёп эди. Райондан оноулан а «Къабарты-Малкъар къырал университет» деген жазыуу бла кёлекле, кружкала къоллу болгъандыла.

БЁЗЮЛАНЫ Залина.
Черек районну администрациясыны пресс-службасы.

Тёгерек стол

Коррупцияны жолун кесиуню юсюнден тынгылы сёлешиу

Элбрус районда коррупциягъа къажау мадарланы сюзгенди. Анга аталгъан «тёгерек столну» ишине районну администрациясыны башчысы **Уяналаны Казим**, прокуратураны, право низамны сакълаучу органланы келечилери, эллени башчылары да къатышхандыла.

Казим Хаджи-Муратович быллай тюбешиу 9 декабрьде – Коррупциягъа къажау халкъла аралы кюнде – бардырылгъанын иги шартха санагъанды. «КъМР-ни Башчысы Юрий Коков Право низамны жалчытыу жаны бла дайым да ишлеген координация кенгешни бла Къабарты-Малкъарны Экономика эм жамауат къоркъуусузлукъ жаны бла советини жыйылыуун бардыргъанды. Анда да коррупциягъа къажау мадарла сюзюлгенди эмда бу аманлыкъланы ачыкълау, тинтиу жаны бла буйрукъла берилгенди, анга къажау жумушланы файдалылыкъларын кётюрюрге борчла салынгандыла. Биз а аланы толтурургъа керекбиз. Ол санда профилактиканы тиритирге, ангылатыу ишни бардырыргъа»,-дегенди ол.

Районну таматасы РФ-ни Президенти Владимир Путин Россейни Федерал Жыйылыууна Посланиясында коррупцияны тохтатыргъа кереклисин къаты айтханын да эсгертгенди. Къыралны башчысыны докладындан юзюк да кёргюзтюлгенди.

Районну прокуроруну тамата болушлукъчусу **Хозаланы Равида** жыйылгъанланы муниципал къуллукъчулагъа салынгган чеклени юсерилгенин билдиргенди - ала уа коррупциягъа къажау мадарланы хайырлы бёлюмюдюле. Докладны сюзе, Уяналаны Казим муниципал къуллукъчуну эркинликлерин бла борчларын жазып, памяткала басмаларгъа, аланы жууаплы органлагъа юлеширге предложение этгенди. Сёзге къошула, районну башчысыны орунбасары **Афашокъаланы Раиса** 2014-2015 жыллада муниципал къуллукъчула файдаларыны декларацияларын толтургъанларында этген кемчиликлени билдиририн тилегенди. Хозаланы Равида айтханыча, ала кёп тюйюл эдиле, алай мындан ары шартланы жазгъанда сакъ болургъа чакъыргъанды.

Элбрус районну администрациясыны экономика, прогноз эм сатыу-алыу жаны бла управлениясыны таматасы **Елена Асадулаева** муниципал жумушланы толтургъанда тамамланнган ишни юсюнден билдиргенди. Коррупция бла байламлы шартланы болдурмаз ючюн, администрацияны къуллукъчулары къырал заказла басмалланнган битеуроссей сайтны амаллары бла хайырланнгандыла. Ол а бюджет ачханы къоратханда ачыкълыкъны жалчытыргъа онг бергенди.

Ырысхы эм жер халла жаны бла сферада коррупция бузукъулукъланы тохтатыу жаны бла къаллай жумуша толтуруулгъанлары юсеринден администрацияны ырысхы, жер халла эм эл мюлк жаны бла управлениясыны башчысы **Соголаны Сапият** да билдиргенди. 2014-2016 жыллада управлениясы къуллукъчулары эллени башчылары бла бирге 25 праволу актны жарашдырып, къабыл кёргенди. Ала казна ырысхыны хайырланыуну жорукълары бла байламлыдыла.

Ол айтханыча, жеринден тепдирилмеген ырысхы эм жер ючюн аренданы тёлемегенлени тизмеси прокуратурагъа берилгенди. 2015 жылдан бери уа управление 70 эсгертиу хазырлагъанды, бюджетге 2,6 миллион сом къайтарылгъанды. Докладха тынгылап, Уяналаны Казим магъаналы иш толтурулгъанын чертгенди, алай районну ырысхысын кереклисича хайырланмагъанланы ачыкълап, халны тюзетирге кереклисин айтханды.

Билим бериу управлениясы башчысы **Моллаланы Сулейман** а районда жаш тёлюню арасында коррупциягъа къажау ангылатыу ишни юсюнден доклад этгенди. Сёзге къошула, районну башчысы школлада патриот сезимге юйретиу эм улутхачылыкъгъа къажау социальный роликле кёргюзтюрге предложение этгенди.

Бюджет организациялада коррупция бла байламлы бузукъулукъланы право низамны сакълаучу органлагъа белгили этиуню юсюнден да баргъанды сёз. Он санда жууаплы къуллукъчула улутха излегенлерини юслеринден да. Россейни МВД-сыны Элбрус районда бёлюмюню башчысыны къуллугун толтургъан **Макытланы Арсен** айтханыча, коррупциягъа къажау ишде битеу жууаплы органла биригирге керекдиле.

Жыйылыуга къатышханла жамауат бла дайым да тюбешиуле, ушакъла бардырыргъа кереклисин чертгенди. «Элбрусда жашагъанланы праволу билимлерин ёсдюрюрге, аланы къаллай эркинликлери эм борчлары болгъанларын ангылатыргъа керекди»,-дегенди районну прокурору **Заурбек Шибзухов** эмда бу ишде аслам эсни тамата тёлюге бурургъа чакъыргъанды.

«Тёгерек столну» эсеплерин чыгъара, Уяналаны Казим: «Биз коррупциягъа къажау ишни жамауат организацияла, тири жаш тёлю, организацияланы келечилери бла къаты байламлыкъда эм план мадар бла толтурургъа борчлубуз», - дегенди.

Тюбешиу протокол буйрукъла бериу бла бошаллангъанды.

Алиса ТАРИМ,
Элбрус муниципал районну администрациясыны пресс-службасыны таматасы.
Суратны **ХАДЖИЛАНЫ Жамал** алгъанды.

БИЛДИРИУ

Журналист усталыкъгъа тюшюнюрге сюе эсегиз

Журналист усталыкъны сайлап, республикалы эм район газетледе, журналлада, телерадиокомпанияларда, республикалы информация агентстволада, пресс-службалада ишлегенлени, блогерлени, студентлени эм тамата класслада окъугъанланы билим бериу проектге къатышырга чакъырабыз.

Бир къауум айны ичинде КъМР-ни сыйлы журналистлери, жазыучула, преподавательле профессионал хунерге юйретирикдиле, шёндюгюлю технологияланы, медиа-ресурсланы хайырланыр, информацияны пресс-службалада ишлегенлени, студентлени эм тамата класслада окъугъанланы билим бериу проектге къатышырга чакъырабыз.

Заявкала 2017 жылны биринчи февралына дери алынырыкъдыла. Аланы **otdel - smi-kbr @ mai**.ru электрон адресге жиберирге керекди. Андан сора да, письмону темасын «Акулы пера» деген жазыу бла белгилерге тийишлидиг. Тукъумугъузну, атыгъызны, атагъызны атын, телефонугъузну номерин эм соцсетьледе аккаунтларыгъызгъа ссылкаланы (бар эселе) да толусунлай жазыгъыз. Тынгылы информация билирге сюйгенле уа бу телефон номерге сёлеширге боллукъдула: **8(8662) 40-82-89** (Сарбашланы Аминат Алиевна).

Проект КъМР-ни Журналистлерини союзуну башламчылыгы бла къуралгъанды, Басма эм асламлы коммуникацияла жаны бла къырал комитет бла, «Советская молодёжь» газетни редакциясы бла биригип бардырылады.

Семинар

Аны илму, адабият ишлерини магъаналылыкълары бусагъатда да сакъланады

Бу кюнледе Къабарты-Малкъарны Гуманитар тинтиуле бардыргъан институтунда къабартылы жазыучу Аскерби Шортановну 100 - жыллыгъына жораланып семинар болгъанды. Филология илмуланы доктору, профессор Адам Гутов, жыйылыууну ача, бу тюбешиуню магъаналылыгъын белгилегенди. Андан сора Аскерби Тахировични энчи таныргъа, аны башчылыгъы бла ишлерге да амалы болгъанына къууаннганын да чертип, аны жашау, чыгъармачылыкъ жолу бла шагъырей этгенди.

Аскерби Шортанов, РСФСР-ни, КъМАССР-ни искусстволарыны сыйлы къуллукъчусу, романист, искусствоведение илмуланы кандидаты болгъанды. Ол 1916 жылда Анзорей элде туугъанды. 30-чу жыллада биринчи пьесаларын жазып, алагъа сценарийле да хазырлап башлайды. Ызы бла уа республикабызда театр искусствону айнытыргъа кереклисин ангылап, ол кезиуде окъуна къабарты элледен фахмулу жаш адамланы жыйып, кеси да биргелерине ГИТИС-де окъургъа барады.

Анда режиссёр бла алгъанындан сора уа, артха республикагъа къайтып, колхоз-совхоз театрны труппасын жыйып, аланы биринчи устазларыны, режиссёрларыны да ишин толтурады. Анда салгъан сахна оюнлары, ойнагъанлары да бийик даражада бардырылгъанын а кёпле белгилегенди. Ол а эм алгъа къабарты, ызы бла малкъар театры къуралыууна себеп болгъанды.

Аны «Горцы» (1954 ж.) романы терен магъаналы, бюгюнлюкде да окъуучула сюйген чыгъармады. «Аул Батыр», «Когда загорается свет», «Посланец партии» эмда башха пьесаланы автору «Театральное искусство Кабардино-Балкарии» деген китапны да жарашдыргъанды. Жазыучуну къабарты литературагъа, фольклоргъа, театр искусствогъа салгъан къыйыны ёлчемсизди.

Семинаргъа келген къонакъланы санында Аскерби Шортановну таныгъанла, аны юсюнден жылы сёз айтыргъа сюйгенле аз болмагъандыла. Филология илмуланы доктору Малкъондуланы Хамит аны биргесине ишлеп тургъан жыллары, фольклор бла байламлы китапланы жарашдырыргъа болушханын да эсгергенди. Ол жарыкъ, халкъыны керти да огурлу, сыйлы уланы болгъанын да белгилегенди.

Али Шогенцуковну музейини башчысы, филология илмуланы кандидаты Марьяна Шакова уа Аскерби Тахирович бла Али Асхадович чынтты шёхла болгъанларыны юсюнден айтханды. 60-чы жыллада Алийге жоралангган очерки да анга шагъатлыкъ этеди, дегенди. Урушда ажымлы жюолгъан нёгерини - Шогенцуковну - юйюрюне да болушханлай тургъанды. Журтсуз къалгъанларында жашагъан жерлерин къайтарыргъа да амал этгенин сагъыннганды. «Жазыучуну адабиятны, культураны айнытыууна салгъан къыйыны уллуду. Адамны этген ахшылыгъы унутулмаса уа, ол ёлюмсюздю», - дегенди Шакова.

Филология илмуланы доктору Сарбашланы Алёна уа тамата къалам къарындашыны ишлерини магъанасын, илму бла кюрешгенле ала бла не заманда да хайырланып турлукъларын да чертгенди. Ол жангыз да къабарты угъай, малкъар литературоведениясы мурдорун салгъанланы да санында болгъанын айтханды. Тёппеланы Алим, Толгъурланы Зейтун, Орусбийланы Фатима жазгъан монографиялагъа да башчылыкъ этип тургъанын да белгилегенди.

Зейтун Хамитовични биринчи ишлерине Аскерби Шортанов бийик багъа бичип, малкъар литературоведениясы айныуу деп ёхтемленгенин да эсгергенди жыйылыуда. Ол а адамны халал жюреклилигини, башхаланы жетишиммлерине, ахшылыкъларына да къууана, жарсый да билгенини шартыды.

ТЕМУККУЛАНЫ Амина.

Пресс-конференция

«Бюгюн классика музыка бла кюреше эсем, тамбла рок жазып башларгъа хазырма»

Бу кюнледе КъМР-ни халкъ артисти Мурат Кабардоков сабий чыгъармачылыкъны «Кюн шахар» академиясына жюрюгенле, журналистле бла тюбешгенди. Жаш музыкант бла толуракъ магъырейлериу умутда жашчыкъла бла къызчыкъла анга тюрлю-тюрлю сорула бергендиле.

Мурат 2014 жылда белгили кинорежиссёр Александр Сокуровну «Франкофония» деген фильмине музыканы аны сценарийине кёре жазгъанды. Кёпле жаратхан «По небу босиком» кинону уа бир къауум кадры хазыр болгъаныныдан сора, аланы кёрюп, макъамны алай жарашдыргъанды. Музыкант кеси билдиргенге кёре, бу эки фильм да башха-башха жанрла болгъанларыча, ала бла ишлей, ол тюрлю-тюрлю ызлагъа бегирек тюшюнгенди. Султан Хажироков бла он жылдан бери шуёхлукъ жюрютгенин да билдиргенди.

Сабийле пианист жаш музыка бла къачан кюрешип башлагъанын билирге да сюйгендиле. Ол жетижыллыгъында энчи школгъа барып тебиргенин, Нальчикде Искусстволаны колледжинде, СКГИИ-де да окъугъанын айтханды. Аны онеки жыл толгъанында уа, анасы музыка жазаргъа хунери болгъанын эслеп, Джабраил Хаупагъа элтгенди. Бюгюнлюкде, Муратны фахмулулугъуна бийик багъа бере, аты айтылгъан композитор аны жашына санайды. Тюбешиуге уа Мурат анасы бла келгенди. Ол да музыкантды, виолончельде согъады.

Журналистле уа жаш башха-башха жанрлада нек ишлегенин, алай бла нени излегенин билирге сюйгенди. Ол а аланы барысын да жаратханын белгилегенди. Сёз ючюн, бюгюн классика музыка бла кюреше эсем, тамбла рок жазып башларгъа боллукъма, дегенди.

Жанрланы кёп тюрлюлюгю бла ол кесин изламегенин, алай бла сынаууп байыкъландыргъанын ангылатханды. Къуру бир тюрлю ыз бла кюрешген а анга артыкъ сейир болмазлыгъын да. Ызы бла ол «Симфония Кавказа» деген альбомуну юсюнден айтханды. Ол адыг макъамланы антологиясыды. Халкъ артист деген даражалы ат да аны ючюн берилгенди (2013 ж).

«Музыканы ангыларгъа къолдан келмейди, аны жаланда сезерге болады», - дегенди Мурат. Ол дагъыда эки альбом жаза тургъанын да билдиргенди. Аладан бири академиялыды, экинчиси уа электронлуду. Жангы жылдан башлаб а эки фильмге да музыка жарашдырлыкъды.

Бусагъатда жаш пианист Санкт-Петербургну Н.А. Римский-Корсаков атлы консерваториясында ишлейди. 2010 жылдан бери концертмейстерди. Озгъан ыйых кюн Нальчикде Клевер квартет бла бирге концерт бергенди. Ала бла тёрт жылдан бери ишлегенин да билдирген эди тюбешиуде.

Сабийлеге уа Интернетни амалы бла сагъынылгъан квартет бла сокъгъан концертлериндеи юзюкню кёргюзтгенди. Ызы бла Шопенни «Мазуркасын» да эшитдиргенди. Ала, педагогла да, заман табып, къонакъгъа келгени ючюн анга ыразылыкъларын билдиргендиле. Мындан арысында да илхам учнуулукъ, жетишим да тежеп, музыкантны биргесине суратха да тюшгендиле.

МОКЪАЛАНЫ Зухура.
Суратны **ХОЛАЛАНЫ Марзият** алгъанды.

Кёрмюч

КъМР-ни Культура министерствосуну, Тарых эм культура эсгертмелени сакълау жаны бла организациясыны башламчылыкълары бла «Памятники Родины моей» деген ат бла сабий художестволу экспозиция бу кюнледе Нальчикде Миллет музейде ачылгъанды. Алгъаракъда быллай ат бла республикалы эришиуде уа тамата классда окъугъанла эсселе, сочинениялa жазгъандыла. Кёрмюч а ол проектни экинчи кезиуюча къуралгъанды.

Жарыкъ бояуланы сейирлиги

Сагъынылгъан музей бла Прохладный шахарны Сабий художестволу школу байламлыкъ жюрютгенлери ахшы тёреге айланнганды. Бу жол да къараучула уллу залда анда юйренгенлени чыгъармаларын кёрюрге онг тапхандыла. Профессионалланы ала кёкню арасында дегенча, дёрденчигин кёпдюрюп тургъан къушну суратлагъанды.

Кёрмючдеги ишле тюрлю-тюрлю техника бла этилгенлерин да белгилерге тийишлиди. Атаккуланы Алиманы «Ёхтем чыпчыгъы» тюрсюнлю карандашла бла жазылгъанды. Ол табийгъатны, деменгили тауланы къучагъында, керти да манга тенг жокъду жер-ны, уста художниклени ишлери кеслерича сейир, магъаналы эселе, алыкъа мектепге жюрюгенлени бу искусствону юсю бла жашаугъа кёз къарамлары да энчиди. Аланы педагоглары Любовь Малёванная бизге билдиргенине кёре, ала бери 55 сурат келтиргендие. Андан сора да, пластилинден этилген (сёз ючюн, Яна Решетниковану «Девушка с кувшином» деген иши) композицияла энчи жерни аладыла. Алада авторла жаш къызны, аппаны бла амманы, туудукъчукъну къуучанчларын да толусунлай ачыкълагъандыла.

«Прохладныйде Свято-Никольский собор» деген чыгъарма уа Анна Акименкону. Ол масло бла ишленнгенди. Сюйюндюрген тюрсюнлени хайырлана, къыз мекямны адамгъа жашауда не магъанасы болгъаныны философияси кёргюзтеди. Кеси да мындан арысында архитектура институтха кирирге сюйгенин билдиргенди.

Валерия Васенина уа «Жайлыкъда» деген диптихини биринчи суратында гюллени бла къозуланы - боялу жюнден, экинчисинде уа къургъакъсыгъан сохан къабукъланы хайырланып ишлегенди. Андан сора да, кёрмючде графиканы, флористиканы, жюнлю акварельни, къатыш техниканы, ниткографияны (тюрсюнлю халыланы хайырланып), дагъыда башха техникаланы кёрюрге болгъаны уа сабийлени хунерлерине кёре бу школда сайлаулары да болгъанына тюшюндюреди.

Айхай да, усталыкъларына уа – не сёз! Жаланда жюнлю живопись амал бла этилген бир суратда ала, 70 тюрлю тюрсюнню хайырлана билип, аламат зат къурагъанлары ыспасха, махтаугъа тийишлиди.

Болсада ёсюп келе тургъан жаш тёлюню хунерин айнытыргъа керекди, ала мындан арысында кеслерини, мектеплерини да атларын айтдырырча. Аны юсюнден а огъарыда сагъынылгъан музейни, школну директорлары Феликс Наков эм Александр Тесля, организацияны башчысы Созайланы Ахмат, республикада Культура хазнаны къурагъан объектлеге къыралны жанындан тутхучлукъ этиу управлениясы таматасы Александр Кислицин да сёлешгендие.

Ала бюгюнлюкде ариулукъну, культураны магъанасын англылай, аны сакълауну, айнытыуну жолуна тюшюнселе, ол жаны бла тамблагъы кюн ышангылыды деп ийнаныргъа боллугъун белгилегендиле. Созай улу уа, школну директоруна ыразылыкъ къагъытны бере, аланы биригиу бла байламлыкъны мындан ары бардырыргъа таукелликлерин билдиргенди.

Чыгъармаланы авторлары сабийле болгъанларын бир къагъаналл, баям, жаланда профессионал эслерикди. Болсада ала да тюрсюнню, техниканы да сезгенлери кёзге туурады. Сабийлик – ол кеси аллына жарыкълыкъды, аны себепли жаш художниклени ишлери айбатлыкъдан толудула. Ала жашауну ариу, аламат тюрсюнле бла кёре, тунукълукъдан, мутхузлукъдан керидиле.

Бютюнда суратны сабий ёз къол жылыуу бла этгени сезиле эсе уа, ол хычыууду. Нек дегенде ала экинчи кере бир жерде да къайтарылмайдыла, кертиликни, кёзбаулукъну ачыкълайдыла. Аны себепли къараучу аллай чыгъармалагъа бегирек ийнанады эм ала аны эсинде да къаладыла.

Музейни, школну, организацияны, управленияны келечилери да огъурлу ишни бардыргъанларын белгилерчады. Ана тилге сюймекликча, Ата журтха сюймеклик да сабийликден башланады. Аны себепли ёсюп келген тёлюню фахмусун жукълатып къоймазгъа къайгъырыуну къыйматы болмагъанча уллуду.

МОКЪАЛАНЫ Зухура.
Суратланы **Артур ЕЛКАНОВ** алгъанды.

Къуралыу

Росгвардиягъа айырмалыла сайланадыла

РФ-ни Президентини 2016 жылда 5 апрельде чыкъгъан 157-чи номерли буйругъу бла РФ-ни МВД-ны Ич аскерлерини мурдорунда Миллет гвардияны аскерлерини федерал службасы къуралгъанды. Ол бизни республикада да ишин башлагъанды, деп билдиргенди службаны Къабарты-Малкъарда управлениясыны кадрла эм СМИ-ле бла байламлыкъла жюрютюу жаны бла бёлюмюню башчысы полицияны подполковниги Наталья Горелова.

Жангы структурагъа полицияны полковниги **Макытланы Мусса** башчылыкъ этеди. Ол айтханыча, бизде управление 30 сентябрьде ачылгъанды. Анга, ведомстводан тышында, охрана, СОБР, ОМОН, энчи оператив кючлени ла авиацияны арасы, къоруулануу ишге эм саутну сатыу-алыу бла байламлы законодательствону толтуруугъа къыралны жанындан контроль этген органла киредиле.

- Баш борчларыбыз, -дегенди Мусса Борисович, - жамаат низамны эм къоркъуусузлукъну жалчытыуду, экстремизмге бла терроризмге къажау кюреш бардырыуду, къазауат башланса, жер-жерли къоруулануугъа къатышыуду, чекчи органлагъа болушлукъ жалчытыуду. Андан тышында, аскер, граждан саутланы сатыу-алыугъа контроль этерикбиз, энчи къоруулаучу организациялагъа, детектив ишлеге да къарарыкъбыз.

Ведомстводан тышында охрананы юсюнден айтханда, гражданланы мюклеркин, стратегия маг-аналы объектлени, коммуникацияланы сакълау жаны бла келишимле таусургъа эркинбиз. 2017 жылны августуна дери управлениягъа салынган борчлагъа жангылары кёшулургъа боллукъдула. Управление МВД, прокуратура, ФСБ, следствие органла, службаны СКФО-да башха управленилары бла байламлыкъла жюрютеди.

Службаны энчи къаумуна киргенле аскер къулукъчулагъа саналлыкъдыла. Анга, бек алгъа, МВД-да, Росгвардияны аскер бёлюмлеринде борчларын толтургъанла алынырыкъдыла. Башхаланы уа службаны кесинде тинтедиле.

Бу жумушха МВД-ны, къырал къоркъуусузлукъ органланы да кёшадыла. Управлениянны кадрла бёлюмю хар кандидат бла энчи ишлейди. Полиграфны болушлугъу бла хар бирини психо-физиология шартлары сюзюледиле. Ала аскерде къуллукъ этген эселе, ол санда Росгвардияны бёлюмлеринде, бютюн игиди.

Бусагъатда службада ишчи жерле табыладыла, аны ючюн приёмный кюнле да бардырыладыла. Башха кюч структураладача, Росгвардияны да билим бериу учреждениялары бардыла.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Конкурс

Толгъурланы Зулейха – жылны эм иги студенти

Къабарты-Малкъар къырал аграр университетде быйылны бек иги студенти сайланнганды.

Конкурсха къатышыргъа ыразылыкъларын 50 адам билдиргенди. Ала кеслери жазгъан назмуланы окъургъа, миллет эм шёндюгю заманны тепсеулерине, чам сахна оюнлагъа, лакъырдагъа, жыргъа эмда кёп башха затлагъа хунерликлерин кёргюзтюрге керек эдиле. Сайлауну уа даражалы жюри этгенди. Аны санына КъМР-ни Парламентини комитетини таматасы Светлана Азикова, Аграр университетни ректору Аслан Апажев, вузну ветеран советини председатели Анатолий Тешев, социал эм юйретиу иш жаны бла управлениясыны таматасы Нарзан Шебзухов эмда студент советни председатели Ислам Шомахов киргендие.

Финалгъа алтаулан чыкъгъанды. Ахырында бек иги студентни аты да туура этилгенди. Анга уа ветеринар медицинаны бла биотехнологияны факультетинден Толгъурланы Зулейха тийишли кёрюлгенди. Анга диплом, ахча саугъа да къуучулы халда берилгендие. Софиат Езаова, Марина Дымова эмда Надежда Подлинова да грамотала эмда ахча бла саугъаланнгандыла.

Аграр университетде студент жаш тёлю жаратхан эмда тёреге айлана келген бу конкурсну башламчысы эм къурачусу экономика институтну директору Жангоразланы Жансурат быллай ишле бек алгъа жаш адамланы бирикдирирге себеплик этгенлерин чертип айтханды.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

ФУТБОЛ

Сынауладан ётгенликге, кубокга къатышалырмы

Футболну миллет лигасыны (ФНЛ) башчылары бириги́ую кубогуна къатышырыкъ командаланы тизмелерин ачыкъ этгендие. Ол Кипрде 2017 жылны февралында бардырыллыкъды. Быллай борчлу халда ётдюрюлген айырылуланы эсеплери уа былай болгъандыла:

А къауум: "Шинник" Ярославль, "Тамбов", "Кубань" Краснодар, "Краснодар-2";

В къауум: "Енисей" Красноярск, "Зенит-2" Санкт-Петербург, "Спартак-Нальчик", "Урал" Екатеринбург;

С къауум: "СКА-Хабаровск", "Тюмень", "Мордовия" Саранск, "Динамо" Санкт-Петербург;

D къауум: "Факел" Воронеж, "Спартак-2" Москва, "Волгарь" Астрахань, "Чертаново".

Командала ючюшер матчны ойнарыкъдыла. Артда дагъыда бир бирлери бла экишер кере тюбеширикдиле. Алай бла беш эм кючлю команда алгъа чыгъарыкъды. Алай былайда талай соруу къалады. Биринчиден, клубланы айыруу къалай бардырылгъаны сейирди. ФНЛ-ни кубогу ачыкъ турнир тюйюлдю, сора ары "Урал" (Екатеринбург) – ол премьер лигада ойнайды, профессионал лигадан "Краснодар-2", "Чертаново", "Динамо" (Санкт-Петербург) къалай тюшдюле? Анга жууап жангыз да бирди – кадрла жетмейдиле.

Жорукълагъа тийишлиликде биринчи дивизионда ойнагъан 20 командадан эм иги оналтысын къоюучудула кубокга. Турнир таблицаны ахыр тёрт жеринде къалгъанланы бери иймейдиле. Бу жол аллай «насыпсызланы» санында Астраханьны «Волгары», Саранскны «Мордовиясы», Калининградны «Балтикасы», Нижнекамскны «Нефтехимиги» эдиле. Алай артда талай команда ойнаргъа унамай тохтагъандыла: Москваны «Динамосу», «Тосносу», Саратовну «Соколу» бла Владивостокну «Луч – Энергиясы». Аны ючюн ФНЛ-ни башчылары башда сагъынылгъан тёрт команданы чакъыргъандыла, аны «Волгарь» бла «Мордовия» къабыл кёргендие.

Болсада «Спартак-Нальчик» кирген къауумда командала барысындан да кючлю болгъанлары эслеммей къалмайды. Бир жанындан оп игиди, къарыулу бла эришгенде чыныгъаса. Алай иш жангыз анда тюйюлдю, былайда ахча бла байламлы проблема чыгъады. Айырыуладан ётгенликге, оп кубокга къатышырмы, къалырмы, белгисизди.

Къырал Башчы регион бюджетлеге профессионал спортха артыкъ ахча бёлмезге чакъыргъанды. Алай кубокга къатышырыкъ командаланы кёбюсю къырал бюджетдеди. Ахча уа эм керек заманда бошалыучусу хакъды.

Жангылырыгъа сюе эдим, алай командабыз Кипрге барлыгъына ийнаналмайма. Официальный матчла бла къатышыргъа борч салынмагъан турнирден къайсы сайланырыгъы баямды. Бюджетни турнирни саугъа фондундан толтурургъа да боллукъду, ол 10 миллион сомду. Хорлагъанны тёрт миллион берилликди, аны ючюн а кюреширге, айхай да, жарарыкъды.

Виктор ШЕКЕМОВ.

Спартакиада

Алчы жерледе - тырныауузчула

Элбрус районну окъуучуларыны араларында бардырылгъан спартакиаданы чеклеринде стол теннисден эришиуле къуралгъандыла. Къызлада экеулен бирча эсеп бла алгъа чыкъгъандыла, аладан къайсы кючлюрек болгъанын айырыр ючюн, бир бирлери бла эришдиргендие. Анга кёре биринчи жерни Тырныауузну ючюнчю номерли школундан Ахматланы Лейля алгъанды. Кёнделенни биринчи номерли школундан Атмырзаланы Милана – экинчи, Бедикден Тохайланы Зульфия уа ючюнчю болгъандыла.

Жашлада алгъа битеу тюбешиулерин да хорлам бла бошагъан Элбрус элден Байдаланы Кямиль чыкъгъанды. Саугъа жерле ючюн кюрешгенлеринде бирча эсепни юч жаш кёргюзтгендиле. Къошакъ кёрюмдюле эсге алынып, экинчи жер Быллымдан окъуучу Атаккуланы Абдул-Керимге, ючюнчю уа Тырныауузну ючюнчю номерли школундан Амир Киповха берилгендие.

Ала Элбрус районну физкультура эм спорт комитетинден саугъаларына тийишли кёрюлгендиле.

Спартакиаданы юч программасына кёре битеукоманда зачётда биринчи жерде Тырныауузну ючюнчю номерли школуду. Бешинчи номерли гимназияны окъуучулары – экинчи, лицейчиле уа ючюнчю жердедиле. Окъуучула энди волейболдан, гитче футболдан бла баскетболдан эришириклиде.

Анатолий ТЕМИРОВ.

Концерт

Акъ байрамны жулдузлары

Багъалы окъуучула, сиз жырны, тепсеуню, чамны, кюлкюню сюемисиз?! Алай эсе, барыгъызны да Жаны жылгъа аталгъан **«Акъ байрам»** концертни къурагъанла сакълайдыла.

Музыка театрны сахнасында 29 декабрьде къараучуланы кеслерини чыгъармачылыкълары бла къууандырыргъа атлары айтылгъан эстрада артистле жыйыллыкъдыла. Аланы санында Жангоразланы Мажит, Мамайланы Фатима, Бапыналаны Зариф, Шауаланы Орусбий, Гергъокъаланы Халимат, Мызыланы Аубекир, Тюмленланы Жаннет эм кёп башхала.

Концерт **18.30 сагъатда** башланырыкъды. **Хош келигиз!**

Соруулары болгъанла бу телефон номерлеге сёлешсинле: **77-42-08; 8-928-079-95-95.**

Фестиваль

Гала-концертге чакъырабыз

2016 жылны **26 декабринде Нальчикде Къырал Музыка театрда** «Салам Алейкум» телерадиофестивальны Жаны жылгъа аталгъан гала-концерти боллукъду. Анда белгили артистле Газаланы Алим, Текуланы Амур, Мусукаланы Руслан, Тёппеланы Алим, Байланы Аслан, Холамханланы Къайсын, Туменланы Жаннет, Атмырзаланы Элдар, Асанланы Кулина, Макытланы Арсен, Аппайланы Алимни бла Радмиланы «Жашлыкъ», «Ийман», «Ас-Аланы», «Бештау», «Таулан» жыр къуумла эм башхала кеслерини аламат чыгъармаларын эшитдирликдиле.

Сорлукълары болгъанла: **77-42-08; 8-928-914-46-77** телефон номерлеге сёлешигиз.

Хош келигиз!

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редакторну орунбасары)
ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редакторну орунбасары)
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь)
МОКЪАЛАНЫ Зухура (культура бёлюмню таматасы)
ТИКАЛАНЫ Фатима (жамаат-политика жашау бёлюмню таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйи - **42-63-01**.
Баш редакторну орунбасарлары - **42-38-21**, **40-04-82**.
Жууаплы секретарь - **42-66-85**.
Секретариат - **40-93-62**. Корректора - **42-63-52**.

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Жамаат-политика жашау - **42-24-02, 42-67-68.**
Культура - **42-75-82, 42-66-76.**
Социальный-экономика - **42-66-73, 40-59-18.**
Жангылыкъла эм спорт - **40-39-93, 42-66-71.**
Окъуучула бла байламлыкъла жюрютюу эм реклама - **42-37-94.**
Энчи корреспондент - **42-68-72.**
Тилманчла - **40-28-97.** Бухгалтерия - **42-30-87.**
Операторла - **40-28-49, 42-39-65.**

Редакция авторла бла къагъыт жюрютмейди. Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланнган материаллада айтылгъан оомла редакцияны оому бла келишмезге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнден законуна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жууапладыла.

Редакция авторладан **400** газет тизгинден (машинка бла жазылгъан **5-6** бет) кёпюю алмайды.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркиниклерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда **1994** жылда **14**-чю июнюда регистрация этилгенди.
Регистрация номер —**Н—0066. Индекс - 51532**

Газетни басмагъа КъМР-ни Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла къырал комитетини компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланнганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, **33**

Газетлени иелерине тандырыу ючюн КъМР-ни почта связыны федеральный Управлениясы жууаплады.
Телефонла: **76-01-28, 76-01-10**

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууаплады.
Телефон: **42-69-34**

Номерге графикге кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Темыккуланы Амина - дежурный редактор;
Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны орунбасары;
Зезаланы Лида - (1, 2-чи бетле),
Геляланы Валентина - (3,4-чю бетле) - корректорла.

Тиражы **2100** экз. Заказ № **1899**
Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5

электрон почта: elbor_50@mail.ru